

22.09.2022

POL-2022-99826

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitysluonnos esitutinnan salassapitoperusteiden selkeyttämisestä  
15.8.2022

### Hämeen poliisilaitoksen lausunto

Viitekohdassa mainitussa asiassa Hämeen poliisilaitos lausuu seuraavaa:

Tarve viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (myöh. julkisuuslaki) 24 §:n salassapitosäännöksen selkeyttämiselle erityisesti esitutkintaan kuuluvan aineiston osalta on suuri. Julkisuuslain soveltajalle pykälän nykyinen sanamuoto on ongelmallinen.

Mediahuomion perusteella näkyvimpiä ongelmia julkisuuslain tulkinnassa on eri viranomaisryhmistä ollut poliisilla. Julkisuuslain säännösten selkeyttämisen tarvetta esitutkinnan osalta ei voi liiaksi korostaa, kun otetaan huomioon, miten merkittävästä julkisen vallan käytöstä, rikosvastuun toteuttamisesta ja kansalaisten oikeusturvasta on kyse ja miten suurta määrää asiakirjoja salassapitosäännökset koskevat.

Hämeen poliisilaitos pitää hallituksen esitysluonnosta julkisuuslain 24 §:n muuttamisesta tarkoitukseltaan ja tavoitteeltaan hyvänä. Lain tulkitsijan näkökulmasta julkisuuslain 24 § 1 mom 26-kohta on ollut päällekkäinen muiden salassapitoperusteiden kanssa, joten kohdan selkeyttäminen hallituksen esityksen mukaisesti helpottaa sen soveltamista.

Huomiota lakiesityksessä halutaan kiinnittää kohtiin, jotka jättävät lain tulkitsijalle perusteettoman paljon liikkumavaraa, ja joihin toivotaan selkeyttä. Ehdotettu uusi julkisuuslain 24 § 3 momentti on esitutkintapöytäkirjan osalta epäselvä. Esitutkinnan valmistuessa asiassa ei tehdä päätöksiä, vaan rikosasia siirtyy syyteharkintaan ja siitä seuraavat syyttäjän päätökset joko nostaa syyte tai jättää asia syyttämättä. Mihin nimenomaisiin päätöksiin tutkinnanjohtajan siten tulisi peilata esitutkintapöytäkirjan salassapitoa. Prosessin ymmärtämiseksi on syytä korostaa, että esitutkintapöytäkirja val-

mistuu, kun esitutkinta päättyy, ja salassapitomerkinnot pöytäkirjaan tehdään silloin. Tämän jälkeen pöytäkirja toimitetaan rikosasian asianosaisille ja syyttäjälle, joten salassapitomerkinnot on oltava kunnossa siinä vaiheessa. Käytännön toteutukselle on siten mahdotonta, että esitutkintapöytäkirjan salassapito jäisi odottamaan syyttäjän myöhempiä päätöksiä.

Edelleen esitutkintapöytäkirjan osalta ehdotetun säännöksen sanamuoto ei ole riittävän selkeä. Nyt esitetyn muotoilun mukaan tutkinnanjohtajan on esitutkinnan valmistuessa päätettävä lähtökohtaisesti salassa pidettävien, mutta ”tutkittavana olleesta asiasta tehdyn päätöksen perusteiden ymmärtämiseksi” välttämättömien seikkojen julkisuudesta esitutkintapöytäkirjassa. Epäselväksi jää, mihin salassapito tuossa vaiheessa sidotaan. Selkeyden kannalta toivottavaa olisi, että julkisuuslain 24 § 3 momenttiin kirjoitettaisiin esitutkintapöytäkirjan osalta oma säännös, jossa lähtökohtaisesti salassa pidettävien seikkojen julkisuus kytkettäisiin esimerkiksi tutkittujen rikosnimikkeiden tunnusmerkistöjen soveltamisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Samassa yhteydessä olisi mahdollisesti syytä mainita myös muut tutkittaviin rikoksiin liittyvät, rikoslaissa rikosvastuun toteuttamista koskevat säännökset, esimerkkeinä vastuuvapaus ja rangaistuksen mittaaminen. Myös näiden osalta siis julkisia olisivat soveltamisen kannalta välttämättömät tiedot.

Hallituksen esityksessä esitettyä rajausta, jonka mukaan tieto olisi julkista kuitenkin vain silloin, kun ”tietojen antaminen (ei) todennäköisesti aiheuttaisi asiaan osalliselle vahinkoa, merkittävää haittaa taikka ilman painavaa syytä kärsimystä” pidetään lähtökohtaisesti hyvänä. Tulkinnan helpottamiseksi lauseeseen esitetään vahingon osalta lisäystä ”vähäistä suurempaa vahinkoa”, jotta saivartelu sen suhteen, mikä täyttää vahingon määritelmän ja mikä ei, jäisi vähäisemmäksi.

Kunnioittaen,

Poliisilakimies

Minna Riski

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 22.09.2022 klo 16:03. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-  
mosta.

Jakelu

Poliisihallitus  
Oikeusministeriö

Tiedoksi

-